मेन्छयायेम गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

मोराहाङ्ग, तेह्रथुम

स्थानीय राजपत्र

खण्ड ४, संख्या १९ असार ३० गते, २०७९

सभाबाट स्वीकृत मिति : २०७९/०३/२९

खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९

प्रस्तावनाः

मेन्छयायेम गाउँक्षेत्रभित्र स्वच्छ खानेपानीको पहुच सबै गाउँवासीहरूमा पुर्याउने उद्देश्यले स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्थापन गर्ने खानेपानी सरसफाइ उपभोक्ता समितिहरूको स्थापन तथा दर्ता गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्ने वाञ्छनीय भएकाले मेन्छयायेम गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भई खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि बनाइएको छ।

१.संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भः १) यस कार्यविधिको नाम खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि,२०७६ रहेको छ।

२) यो कार्यविधि मेन्छयायेम गाउँपालिकाभित्र लागु हुनेछ।

३) यो कार्यविधि त्तकाल प्रारम्भ हुनेछ।

२.परिभाषाः क) 'खानेपानी' भन्नाले स्वचछ पिउने पानीलाई सम्झनुपर्छ।

ख "प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत" भन्नाले मेन्छयायेम गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सम्झनुपर्दछ।

ग) "समिति" भन्नाले विधानअनुसार गठन भएको खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति सम्झनुपर्दछ।

घ) "तोकिएको वा तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस कार्यविधिअन्तर्गत बनेको नियम, निर्देशिकामा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्दछ।

ङ) "संस्थाको सम्पत्ति" भन्नाले मुहान क्षेत्र त्यस भित्रको भौतिक संरचना तथा समितिमो जिम्मामा रहेको अन्य जिन्सी तथा नगदलाई सम्झनुपर्छ।

च) "सेवा क्षेत्र भन्नाले" समितिले तोकेको खानेपानी वितरण गर्ने चार किल्ला सहित तोकिएको सेवा क्षेत्र सम्झनुपर्छ।

छ) "सरसफाइ" भन्नाले गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको ढल तथा फोहोर व्यवस्थापन समेतलाई बुझाउँछ।

३.उपभोक्ता समिति दर्ता गर्नुपर्नेः स्थानिय स्तरमा सामुदायिक रूपमा आफ्नो निमित्त खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति दर्ता गरेर मात्र उपभोक्ता समिता स्थापना गर्नुपर्नेछ। यस कार्यविधिबमोजिम दर्था नगरी कसैले पनि उपभोक्ता समिति स्थापना गर्नु हुँदैन्।

४.खानेपानीको मूल दर्ता गर्नुपर्नेः(१) गाउँपालिकाको क्षेत्रमा खानेपानी उत्पादनको मुख्य स्रोत मुहान (डिप बोरिङ्ग सतही मूल) बाट सङकलन गरी खानेपानी व्यवस्थापन गर्नुपर्ने अवस्थामा सो मूलसहित आधिकरिक खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति दर्ता गर्नु पर्नेछ । खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिले खानेपानी व्यवस्थापन गरी सार्वजनिक उपभोग गर्नका लागि खानेपानी संकलन गर्ने उत्पादनको मुख्य स्रोत मुहान (मूल) दर्ताको लागि गाउँपालिका समक्ष माग गर्नु पर्नेछ । डिपबोरिङ्ग गर्नुपर्दा काठमाडौं उत्पत्यका खानेपानी लिमिटेडको स्वीकृति अनिवार्य रूपमा लिनु पर्नेछ। माग भए पछि निम्न अनुसारका समितिले मूल दर्ता मिल्ने अवस्था देखिएका मूला देर्ता सहितको अनुमति दिन सक्नेछ।

१) संयोजक- गाउँपालिका प्रमुख

२) सदस्य- सम्बन्धित वडाको अध्यक्ष

३) सदस्य सचिव- प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

५.समिति दर्ताः (१) समिति दर्ता गर्ने कम्तीमा सात जान बढिमा एघार जना व्यक्तिहरूले देहायको विवरण खुलाई समितिको विधान (अनुसुची १ बमोजिम) एक प्रति, नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि र तोकिएको दस्तुर सहित नगर प्रमुख समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ।

क) समितिको नाम,

ख) उद्देश्यहरू,

ग) खानेपानी वितरणको सेवा क्षेत्र

घ) समितिका सदस्यहरूको नाम ठेगाना र पेसा,

ङ) कार्यालयको ठेगाना,

च) गाउँपालिकाद्वारा तयार गरिएको नमुना अनुसारको विधान

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन सम्बन्धित वडाको सिफारिस भए पछि गाउँपालिका अध्यक्षको आदेशानुसार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक जाँचबुझ गरी समिति दर्ता गर्न उचित ठानेमा समिति दर्ता गरी प्रमाणपत्र दिनेछ ।

(३) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले कुनै समिति दर्ता नगर्ने निर्णय गरेमा त्यसको पुष्टि हुने कारणसहित सूचना निवेदकलाई दिनु पर्नेछ र निवेदकले सूचना प्राप्त गरेको मितिले पैतिस दिनभित्र त्यस्तो निर्णय उपर नगर प्रमुख समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको उजुर प्राप्त भएपछि गाउँपालिकाका प्रमुखले वडा मार्फत आवश्यक जाँचबुझ गरी त्यस्तो समिति दर्ता गर्न मनासिव रिएमा सो समिति दर्ता गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई आदेश दिन सक्नेछन् र त्यसो भएमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले समिति दर्ता गरिदिनु पर्नेछ ।

(५) यस दफा अर्न्तगत दिइने प्रमाणपत्रको ढाँचा अनुसूची २ बमोजिम हुनेछ ।

(६) दर्ता भएको समिति प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तीन महिना मित्र नवीकरण गर्नु पर्नेछ दर्ता दस्तुर रू १,००० (एक हजार), नवीकरण दस्तुर वार्षिक रू ५०० (पाँच सय) तिर्नु पर्नेछ ।

६. समिति संगठित संस्था मानिने : (१) यस कार्यविधि अन्तर्गत दर्ता भएको समिति अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित र सङ्गठित समिति हुनेछ । सो समितिको सबै कामको निमित्त आफ्नो छुट्टै छाप हुनेछ ।

(२) समितिले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट नालिस उजुर गर्न सक्नेछ र सो उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजुर लाग्नेछ ।

७. संस्थाको सम्पत्ति :(१) तोकिएका मुहान क्षेत्र, भौतिक संरचना, समितिको मौज्दातमा रहेको नगद तथा जिन्सी समितिको सदस्य वा कर्मचारी लगायत कुनै व्यक्तिले समितिको विधान विरूद्ध संस्थाको कुनै सम्पत्ति दुरूपयोग गरेमा, कब्जा गरेमा वा रोक्का राखेमा गाउँपालिकाले त्यस्तो सम्पत्ति दुरूपयोग गर्ने, कब्जा वा रोक्का राख्नेबाट फिर्ता लिई समितिलाई बुझाइदिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको सम्पत्ति फिर्ता गर्ने गरी गाउँपालिकाले गरेको कारवाहीमा चित्त नवुने व्यक्तिले सम्बन्धित अदालतमा उजुर गर्न सक्नेछ ।

(३) समितिको सदस्य वा कर्मचारी लगायत कुनै व्यक्तिले समितिको कुनै सम्पत्ति वा लिखत वा प्रतिष्ठा विरूद्ध कुनै अपराध वा विराम गरेमा समितिको कुनै सदस्य उपर प्रचलित कानुनबमोजिम गाउँपालिकाले कारबाही चलाउन सक्नेछ ।

८. यसअधि दर्ता भई वा नभई स्थापना भएका समितिले दर्ता गर्ने : (१) यो कार्यविधि प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि तत्काल प्रचलित कानुनबमोजिम सूचीकृत भई वा नभई स्थापना भएका समितिले पनि यो कार्यविधि प्रारम्भ भएको मितिले ६ (ख) महिनाभित्र यो कार्यविधिबमोजिम गाउँपालिकामा दर्ता गराउनु पर्नेछ । दर्ता नगराएमा त्यस्ता समितिहरूको खाता रोक्का गरी वडा मार्फत सम्पूर्ण हरहिसाब निरीक्षण गरी उपभोक्ताहरूको भेला गराई नयाँ समिति गठन गरी दर्ता गर्न सक्नेछ । जिल्ला जलस्रोत समिति वा अन्य सरकारी निकायमा पहिले दर्ता भइसकेको समितिहरूका लागि दर्ता हुनका लागि गत आ.व. सम्मको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन र साधारण सभाको निर्णय अनिवार्य रूपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

९. समितिको उद्देश्यहरूमा हेरफेर : (१) समितिको उद्देश्यहरूमा हेरफेर गर्न आवश्यक देखेमा वा अन्य समितिलाई आफ्नो समितिमा गाभ्न उचित देखेमा सो समितिले तत्सम्बन्धी प्रस्ताव तयार पारी सो प्रस्ताव उपर छलफल गर्न समितिको विधानबमोजिम साधारण सभा बोलाउनु पर्नेछ । सभाबाट अनुमोदन गराई नगरपालिकाको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(२) साधारण सभामा उपस्थित भएका जम्मा सदस्य सङ्ख्याको दुई तिहाइ सदस्यहरूले प्रस्तावमा समर्थन जनाएमा सो प्रस्ताव साधारण सभाबाट पारित भएको मानिनेछ । तर सो प्रस्ताव लागु गर्न नगरपालिकाको पूर्वस्वीकृति लिनुपर्नेछ।

१०. समितिको वर्गीकरण : दर्ता अनुमति प्राप्त गरी नगरपालिका क्षेत्रभित्र संचालनमा रहेका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिहरूको व्यवस्थापनबाट खानेपानी उपलब्ध गराउने उपभोक्ता सदस्य सङ्ख्याको आधारमा निम्न अनुसार उपभोक्ता समितिको वर्गीकरण हुनेछ ।

१) १००१ जना वा सो भन्दा बढी उपभोक्ता सदस्य भएको (क) वर्ग,

२) ५०१ देखि १०००जना उपभोक्ता सदस्य भएको (ख) वर्ग र

३) ५०० जनासम्म उपभोक्ता सदस्य भएको (ग) वर्ग

११. तदर्थ समिति गठन गर्न सकिनेः यस अधि दर्ता स्वीकृति प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका र नयाँ अनुमति प्राप्त गरी स्थापना हुने उपभोक्ता समिति गठन प्रक्रिया पूरा नगरेमा त्यस्ता तदर्थ समिति वा अवधि पूरा भएका उपभोक्ता सदस्यहरूमध्येबाट तदर्थ समिति गठन गरी साधारण सभा समेतको आवश्यक प्रक्रिया काम कारवाही गरी गराई व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ ।

१२. संघ गठन गर्न सकिनेः दर्ता स्वीकृति प्राप्त गरी गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिहरूमध्येबाट एक उपभोक्ता समितिलाई एक सदस्य मानी नगरस्तरीय खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता संघ गठन गरी सोही संघको मातहतमा प्रत्यक्ष रेखदेख सहयोगसमेत रहने गरी अन्य सम्पूर्ण उपभोक्ता समितिहरूलाई व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।

१३. हिसाबको विवरण पठाउनुपर्ने : उपभोक्ता समितिले आफ्नो समितिको हिसाबको विवरण लेखा परीक्षकको प्रतिवेदनसहित प्रत्येक वर्ष नगरपालिकामा पठाउनु पर्नेछ । आ.व सुरू भएको मितिले ६ महिनाभित्र सभा सम्पन्न गर्नुपर्नेछ।

१४. हिसाबको जाँच गर्ने : (१) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक देखेमा समितिको हिसाब जुनसुकै बेला आफूले नियुक्त गरेको कुनै अधिकृतद्धारा जाँच गराउन सक्नेछ ।
(२) हिसाब जाँच गर्ने अधिकृतले मागेको विवरण तथा कागजातहरू वा सोधेको प्रश्नको जवाफ दिन समितिको पदाधिकारी, सदस्य र कर्मचारीको कर्तव्य हुनेछ ।
(३) हिसाब जाँच गर्ने अधिकृतले नगरपालिकाले तोकिदिएको म्यादभित्र हिसाब जाँचको प्रतिवेदन गाउँपालिका समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ र सो प्रतिवेदनका आधारमा समितिको कुनै सम्पत्ति सो संस्थाको कुनै पदाधिकारी, सदस्य वा कर्मचारीले हिनामिना गरेको, नोक्सान गरेको वा दुरूपयोग गरेको छ भन्ने नगरपालिकालाई लागेमा निजले त्यस्तो पदाधिकारी, सदस्य वा कर्मचारीवाट सो हानि नोक्सानी असुल गर्न प्रचलित कानुनबमोजिम कारवाही चलाउन सक्नेछ । तर प्रचलित कानुनले सजायसमेत हुने अपराध भएकोमा प्रचलित कानुनबमोजिम मुद्दा चलाउन सक्नेछ ।

१५. निर्देशन दिने गाउँपालिकाले समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु सम्बन्धित समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

१६. दण्ड सजाय : (१) दफा ४ बमोजिम दर्ता नगराई समिति स्थापना गरेमा वा दफा ७ बमोजिम दर्ता नगरी समिति सञ्चालन गरेमा त्यस्ता समितिका सदस्यहरूलाई नगरपालिकाले जनही पाँच हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना गरी प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गरिनेछ ।
(२) दफा (१३) बमोजिम हिसाबको विवरण नपठाएमा संचालक समितिका सदस्यहरूलाई गाउँपालिकाले जनही एक हजार रूपैयासम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ । तर कुनै सदस्यले दफा (१३) उल्लङ्घन हुन नदिन सकभर प्रयत्न गरेको थियो भन्ने सन्तोष हुने प्रमाण पेश गर्न सकेमा निजलाई सजाय गरिने छैन ।
(३) दफा (१४) उपदफा (२) बमोजिम हिसाब जाँच गर्ने सम्बन्धित अधिकृतले मागेको विवरण तथा कागजपत्र वा सोधेको प्रश्नको जवाफ नदिने सम्बन्धित पदाधिकारी, सदस्य वा कर्मचारीलाई गाउँपालिकाले दिएको निर्देशन पालना नगरेमा पाँच हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(४) दफा (९) बमोजिम नगरपालिकाको स्वीकृति नलिई समितिको उद्देश्यमा हेरफेर गरेमा वा अर्को समितिसंग गाभेमा वा समितिले आफ्नो उद्देश्यको प्रतिकूल हुने गरी काम कारवाही गरेमा वा नगरपालिकाले दिएको निर्देशन पालना नगरेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले त्यस्तो समितिको दर्ता निलम्बन गर्न वा खारेज गर्न सक्नेछ ।

१७. दफा १६(४) बमोजिम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले गरेको अन्तिम निर्णय उपर पैतीस दिनभित्र सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन लाग्नेछ ।

१८. समितिको विघटन वा त्यसको परिणाम : (१) समितिको विधान बमोजिम कार्य सञ्चालन गर्न नसकी वा अन्य कुनै कारणवश समिति विघटन भएमा त्यस्तो समितिको सम्पूर्ण जायजेथा गाउँपालिकामा सर्नेछ ।

१९. नियम बनाउने अधिकार : यस कार्यविधिको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न नगरपालिकाले नियम बनाउन सक्नेछ ।

२०. समितिले आफ्नो विधान अनुसारको तोकिएको समयावधि भित्रमा नयाँ कार्यसमिति चयन हुन नसकेमा उक्त कार्यसमिति स्वतः विघटन भएको मानी अर्को कार्यसमिति चयन नभएसम्म समिति सञ्चालन गाउँपालिकाले गर्नेछ।

२१. खारेजी वा बचाउ : (१) खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि लागु हुनुपूर्व जलश्रोत ऐन, २०४९ अन्तर्गत दर्ता भएका समिति यसै कार्यविधिवमोजिम नगरपालिकामा दर्ता हुनुपर्नेछ ।
(२) गाउँपालिकाको ढल व्यवस्थापन भएको क्षेत्रमा सम्बन्धित वडाले छुट्टै ढल व्यवस्थापन तथा सरसफाइ समिति गठन गर्नेछ ।

परिच्छेद

आर्थिक

१७ समितिको कोष १) समितिको आफ्नो छुट्टै कोष हुनेछ र सो कोषमा देहाबमोजिम प्राप्त रकमहरू जम्मा हुनेछः

क) सदस्यता वापत प्राप्त प्रवेश शुल्क सदस्यता शुल्क रकम।

(ख) कसैले स्वेच्छाले दिएको चन्दा ,अनुदान, सहायताबापत प्राप्त नगद जिन्सी रकम।

ग) संस्थाको चल, अचल सम्पत्ति वा अन्य वस्तुको विक्रीबाट प्राप्त रकम।

घ)विदेशी संस्था,व्यक्ति वा अन्तराष्ट्रिय संघ संस्थाबाट सहयोग प्राप्त रकम।

ङ) नेपाल सरकारबाट संस्थाको उद्देश्य परिपूर्तिका लागि प्राप्त वा सहयोग बापत प्राप्त रकम

च) नेपाल सरकारबाट संस्थाको उद्देश्य परिपूर्तिका लागि प्राप्त वा सहयोग वापत प्राप्त रकम

२) संस्थामा प्राप्त रकम स्थानीय बैंक वित्तीय संस्थामा जम्मा गरी मार्फत सञ्चालन गरिने छ।

१८. खाता सञ्चालनः संस्थाको अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष सचिवमध्ये कोषाध्यक्षको अनिवार्य र अन्य दुईमध्ये कुनै हस्ताक्षरबाट खाता सञ्चालन हुनेछ लप्रचलित नियमअनुसार खर्च गर्ने तथा खर्चको स्रेस्ता राख्ने मिलाउनु पर्नेछ।

१९. कोषको रकम खर्च गर्ने तरिकाः संस्थाको कोषमा जम्मा गरेको रकम खर्च गर्दा साधारण सभाबाट पारित बजेट कार्यक्रमका आधारमा देहायबमोजिमको तरिका अपनाई

(क) संस्थाको वार्षिक बजेट योजना र कार्यक्रम स्वीकृत नगरी कोपबाट खर्च गर्न सकिने छैन ।

ख) साधारण सभाबाट पारित बजेट र कार्यक्रमको अधीनमा रही कोपबाट खर्च गर्न सकिनेछ ।

ग) कोषबाट खर्च भएको रकमको वार्षिक प्रतिवेदन साधारण सभामा अनिवार्य रूपले पेश गर्नुपर्नेछ ।

घ) कोषको रकम खर्च गर्दा तोकिएबमोजिम खर्च गरिनेछ ।

ङ) कोषाध्यक्षले रकम निकासा गर्दा एक पटकमा रू. १०,०००/- (दश हजार) भन्दा बढी गर्न पाउने छैन सोभन्दा बढी रकम निकासा गर्नु परेमा कार्य समितिको निर्णय र स्वीकृति लिएर मात्र रकम निकासा र खर्च गर्नुपर्नेछ ।

छ) रकम निकासा गर्दा सकभर संस्थाको नाममा कायम रहेको बैंक खाता मार्फत अर्थात चेक मार्फत गर्नुपर्नेछ ।

२०. संस्थाको लेखा र लेखापरीक्षण : १) संस्थाको आय व्ययको लेखा प्रचलित कानुनबमोजिम राखिनेछ ।

२) संस्थाको लेखा परीक्षण प्रचलित कानुनबमोजिम रजिस्टर्ड लेखापरीक्षकबाट हुनेछ ।

३) नेपाल सरकार वा स्थानीय अधिकारीले चाहेमा जुनसुकै बखत संस्थाको हिसाब किताब जाँच्न वा जचाउन सक्नेछ ।

४) लेखापरीक्षकको नियुक्ति वार्षिक साधारण सभाबाट हुनेछ । सोको जानकारी नगरपालिकालाई समेत दिनु पर्नेछ । लेखापरीक्षण समयमै नगराएको खण्डमा गाउँपालिकाले लेखा परीक्षक तोकी लेखापरीक्षण गराउन सक्नेछ ।